

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Міщенко Вікторія Романівна

УДК 821.111-1.09(71)(043.3)

Поетика збірки оповідань Еліс Манро «Dear life»

035 – Філологія
035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – англійська

Автореферат
магістерської роботи на здобуття
ступеня магістра філології

Миколаїв – 2020

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі англійської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
ОСТАПЧУК Тетяна Павлівна,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Захист відбудеться 25 лютого 2020 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні атестаційної комісії Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

В умовах глобалізації сучасного світу надзвичайно актуальним процесом стала переоцінка соціальних та духовних цінностей. Протягом останніх п'ятдесяти років кількість інновацій та об'єм загальнодоступної інформації зріс в десятки разів. Це призвело до прискорення ритму життя та зміщення багатьох ціннісних орієнтирів у житті сучасної людини.

В епоху глобальних трансформацій зміни торкаються абсолютно всіх сфер існування духовного на планеті. Література, як потужний фактор духовної складової – не виняток. При необмеженому доступі до літературних робіт усіх століть та країн, читач, особливо молодий, знайомиться з малою кількістю фундаментальних художньої творів.

Еліс Манро, нобелівську лауреатку 2013 року, називають однією з найкращих авторів короткої прози у світі та однією з найвпливовіших творців художнього слова у Канаді. Петер Енгланд, постійний секретар Шведської академії наук, назвав письменницю «майстром сучасних коротких історій».

Протягом тривалої літературної кар'єри, авторка доповнює світову скарбницю художньої літератури короткими прозовими творами. Історії Еліс Манро, наповнені життєвим досвідом, демонструють глибину та простоту водночас. Вона демонструє нові перспективи часу і простору, розмірковуючи над особистими історіями своїх героїв, які стають старшими разом із самою письменницею. Після отримання премії роль Еліс Манро, її творчість та жанр малої прози в літературному каноні активно обговорюється та до цього часу займає одну з передових позицій серед актуальних проблем літературно-критичного дискурсу сучасності.

На просторах українських літературознавчих студій ґрунтовних досліджень творчості канадської письменниці немає. Можна знайти лише наукові статті, які частково окреслюють той чи інший аспект творчості авторки. Причиною може бути, те що україномовний читач практично незнайомий з творчістю Еліс Манро, лише одна збірка «Забагато щастя» була перекладена українською 2017 року. Серед вітчизняних літературознавців дослідження

творчості Еліс Манро були здійсненні О.В. Бабенко, М.В. Борисенко, Я.Ю. Голобородьком.

Серед російських дослідників питаннями творчості Еліс Манро займаються такі вчені як О.А. Федасюк, Н.Л. Потаніна, А.Д. Степанов та інші. Практично всі збірки письменниці перекладені російською мовою. Більшість російських літературознавців звертаються до вивчення творчості авторки крізь призму компаративістики. Вагомі критичні дослідження художніх та ідейних особливостей письма Еліс Манро були зроблені зарубіжними літературознавцями. У різні роки творчістю Еліс Манро цікавилися Роберт Такер, Ісла Дункан, Бред Гупер, Еджей Гепл та інші.

Таким чином творче надбання видатної канадської письменниці викликає науковий інтерес та потребує всебічного осмислення. Перспективним видається розгляд коротких творів Еліс Манро через призму наратології. Ця гілка літературознавчого вчення передбачає дослідження структурної організації художнього твору та діалогу «автор – читач».

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою комплексного теоретичного осмислення особливостей літературного стилю Еліс Манро та стратегій організації художнього наративу її оповідань.

Об'єкт дослідження – творчість канадської письменниці Еліс Манро та зокрема її збірка «Dear life»

Предмет дослідження – поетика й особливості наративу оповідань збірки «Dear life» та виявлення особливостей індивідуального літературного стилю Еліс Манро.

Мета дослідження – це здійснення поетологічного аналізу оповідань Еліс Манро через призму наратології та виявлення системної єдності елементів художніх творів задля окреслення спільних ознак, які характеризують індивідуальний стиль письменниці.

У відповідності з метою дослідження ставляться такі **завдання**:

- 1) розглянути науково-критичні роботи про Еліс Манро та виділити основні дискусійні питання;
- 2) сформулювати теоретико-методологічні засади дослідження короткої прози письменниці;
- 3) дослідити поняття наративної стратегії у вітчизняному та зарубіжному літературознавстві;
- 4) проаналізувати засоби розповідання історій у збірці «Dear life»;
- 5) з'ясувати авторські наративні стратегії індивідуальної творчої манери Еліс Манро.

Методи дослідження. Метою роботи зумовлено використання різних методів дослідження. Методологічна основа полягає у використанні біографічного та культурно-історичного методу для відображення життєвого досвіду письменниці. У процесі дослідження були використані методи добору, систематизації та аналізу матеріалу. Для роботи з текстами збірки були застосовані методи інтерпретації та наратологічного аналізу.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Розділ I присвячений розгляду теоретичних засад дослідження та аналізу науково-критичних робі про творчість Еліс Манро; Розділ II зосереджений на практичних дослідженнях, які базуються на теоретичних засадах першого розділу та являють собою детальний наратологічний аналіз всіх оповідань збірки «Dear life» та виділенню ключових особливостей індивідуальної творчої манери Еліс Манро.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше в українському літературознавстві здійснено дослідження збірки Еліс Манро «Dear life», охарактеризовано наративні стратегії творів авторки та зроблено спробу виділити основні особливості індивідуального стилю письменниці.

Практичне значення дослідження полягає у можливості його використання як додаткового матеріалу при вивченні різних літературознавчих дисциплін. Матеріали практичного дослідження можуть слугувати роздатковим матеріалом як приклад наратологічного аналізу художніх текстів. Матеріали

можуть залучатися до подальшого наукового дослідження наративних та ідеостильових особливостей творчості Еліс Манро.

Апробація результатів магістерської роботи. Деякі положення дослідження знайшли своє відображення у статті «The poetics of short story «Train» by Alice Munro» у науковому виданні «Студентські наукові студії» (Миколаїв, 2020 р.), що видаються в ЧНУ ім. Петра Могили.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **Вступі** дається загальна характеристика наукового дослідження, обґрунтовується актуальність і наукова новизна обраної теми, аналізується стан її розробки на даному етапі, визначаються мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження, його теоретико-методологічні засади, вказується практична цінність дослідження, містяться відомості про структуру, зміст й обсяг магістерської роботи та про апробацію наукового дослідження.

Перший розділ роботи «**Теоретичні засади вивчення поезики Еліс Манро крізь призму наратології**» містить три підрозділи. У *підрозділі 1.1. «Наратологія як актуальна методика студіювання художнього тексту»* детально розглянуто теоретичні засади становлення наратології як науки, та актуалізації інтерпретації тексту крізь дослідження різних форм наративу, які характеризуються великою кількістю міждисциплінарних зв'язків та дають змогу детальніше проаналізувати художній твір.

У *підрозділі 1.2. «Основні поняття наратології, на яких ґрунтується теоретична база дослідження»* розкрито питання теоретичної диференціації термінів наратології та окреслені основні теорії, типології та класифікації, які слугують базою для практичної частини дослідження (теорія нарацій Ф. Штанцеля, концепція фокалізації Ж. Женетта, кодова теорія Р. Барта). Розглянуто їхнє співвідношення з короткими оповіданнями Еліс Манро.

У *підрозділі 1.3. «Поетика Еліс Манро крізь призму літературної критики»* було проаналізовано науково-критичні роботи про творчість Еліс Манро та виділено основні дискусійні питання стосовно індивідуальної творчої манери письменниці. Визначені характерні риси її творчості попередніх років.

Вивчено та проаналізовано біографічні дані письменниці. Досліджено творче надбання письменниці у контексті сучасної англomовної літератури.

Другий розділ – «Викладова манера Еліс Манро як індивідуальний стильовий прийом письменниці» – складається з двох підрозділів, у яких розглядаються структурні, сюжетні та наративні особливості оповідань збірки «Dear life» та узагальнюється низка особливостей характерних для викладової манери Еліс Манро. У підрозділі 2.1. *«Типи нарації та наративні стратегії, використані в збірці «Dear life» письменниці»* проаналізовано особливості наративної побудови десяти окремих та чотирьох, пов'язаних авторським коментарем, оповідань з останньої збірки письменниці «Dear life». Проведено детальний наратологічний аналіз всіх оповідань в послідовності відповідно до змісту книги та виділено основні види наративних структур, типи націй та нараторів, визначені наративні коди (відповідно до наративної кодової теорії Р. Барта), проаналізовано часто використані символи, визначені спільні та відмінні риси оповідань збірки.

У підрозділі 2.2. *«Індивідуальні стильові особливості творчої манери Еліс Манро»* синтезовано результати практичного дослідження, а збірка «Dear life» розглядається в контексті всієї творчості Еліс Манро та визначаються ключові риси індивідуальної творчої манери письменниці.

ВИСНОВКИ

Комплексне дослідження біографії Еліс Манро, її творчості та аналіз оповідань збірки «Dear life» крізь призму наратології, дозволило нам зробити наступні висновки:

1. Еліс Манро як письменниця фокусує увагу на темі взаємодії чоловіків, жінок та дітей у межах побутових відносин. Переважна більшість її головних персонажів – жінки. Героїні шукають розуміння свого об'єктивного становища серед інших членів сім'ї та суспільства. Еліс Манро пише про речі та явища, які вона знає досконало. Декоративним обрамленням подій письменниця обирає природні пейзажі Канади та описи життя людей, найчастіше, в невеликих містечках. Такі змалювання додають психологічного підтексту її оповіданням

та є, в певній мірі, автобіографічними, адже письменниця сама родом з невеликого провінційного міста, і тому умови життя в подібній місцевості добре відомі їй. Мотиви творчості Еліс Манро – різноманітні та багатогранні. Письменниця у своїх оповіданнях охоплює мотиви кохання, руйнування очікувань та планів, пошуку істини та місця людини в суспільстві. Упродовж всього творчого шляху Еліс Манро пише в жанрі короткої розповіді, створюючи оригінальну наративну структуру оповідань.

2. Оповідання Еліс Манро функціонують на декількох рівнях: психологічному, соціальному та наративному. Окремі історії пов'язані темами, мотивами та типами персонажів. Короткі розповіді письменниці, в більшій мірі, мають нелінійну структуру. Події розкриваються фрагментарно з постійними змінами у часі та просторі. У проаналізованій збірці «Dear life» переважає тип я-нарації, який застосований у десяти оповіданнях із чотирнадцяти. Наратором найчастіше виступає жінка, яка є головною дієвою особою та яскраво вираженим індивідом. Тобто в оповіданнях збірки фігурує саме гомодієгетичний оповідач. Домінуючим, в розповідях, є зовнішній тип фокалізації. Увага читача зосереджується на подіях у житті персонажів, а не на їхніх відчуттях. Оповідь позбавлена суджень та оцінок. Розповідна манера оповідань залучає реципієнта до взаємодії. Наратор часто ставить перед читачем завдання подумати, переосмислити та оцінити ситуацію самостійно. Дієгетичний тип розповіді надає нарататорові відчуття присутності ситуації тут і зараз. Читач залучений до історії через постійний рух часу та простору в ній.

Еліс Манро у своїй творчості організовує художні тексти відповідно до власного бачення та розуміння світу. Індивідуальний стиль письменниці виражається саме в манері її оповіді. Для Еліс Манро характерні реалістичні методи зображення подій в своїх розповідях. Письменниця описує реальні ситуації, надаючи читачеві змогу самостійно трактувати тему історії. Вона повністю звертається до життєвого досвіду реципієнта, його світоглядних позицій та моральних цінностей.

Таким чином, проведене дослідження доводить унікальність авторського підходу до створення тексту та відрізняє Еліс Манро від інших англомовних авторів другої половини ХХ початку ХХІ століття.

АНОТАЦІЯ

Мищенко В. Р. Поетика збірки оповідань Еліс Манро «Dear life». – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття ступеня магістра філології за спеціальністю 035-Філологія 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2020.

Вже понад тридцять років лауреата Нобелівської премії Еліс Манро називають кращим автором сучасної прози. Проте україномовний читач познайомився в авторкою у 2017 році. Лише одна її збірка перекладена українською мовою. А критичні студії взагалі обмежуються короткими оглядами творчості письменниці. Мало досліджень було зроблено для окреслення мовних та зображувальних засобів, які відрізняють індивідуальну манеру письма Еліс Манро. Дана робота зосереджена на визначенні авторських особливостей творчого стилю сучасної канадської письменниці, на матеріалі досліджень її збірки «Dear life» (2013). В останні десятиліття літературознавчі студії презентують нові підходи до інтерпретації художнього тексту, тому перспективним стає розгляд коротких творів Еліс Манро крізь призму наратології. В магістерській роботі представлений детальний наратологічний аналіз оповідань збірки «Dear life». Виділені основні символи, використані авторкою. Результати дослідження визначають ряд спільних зображувальних рис, які характерні для творчості Еліс Манро.

Ключові слова: авторський стиль, оповідання, сюжет, наратив.

АННОТАЦИЯ

Мищенко В. Р. Поэтика сборника рассказов Элис Манро «Dear life» . – На правах рукописи.

Магистерская работа на соискание степени магистра филологии по специальности 035-Филология 035.041 Германские языки и литературы (перевод включительно), первый – английский. - Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Николаев, 2020.

Уже более тридцати лет лауреата Нобелевской премии Элис Манро называют лучшим автором современной прозы. Однако украиноязычный читатель познакомился с автором лишь в 2017 году. Только один сборник ее рассказов переведен на украинский язык. А критика вообще ограничивается краткими обзорами творчества писательницы. Мало исследований было сделано для определения речевых и художественных особенностей, которые отличают манеру письма Элис Манро. В магистерской работе исследована специфика творческого стиля современной канадской писательницы и приведен наратологический анализ рассказов из сборника «Дороже самой жизни» (2013). Выделены основные символы, использованные автором. Результаты исследования определяют ряд общих изобразительных особенностей, которые характерны для творчества Элис Манро.

Ключевые слова: *авторский стиль, рассказ, сюжет, нарратив.*

SUMMARY

Mishchenko V. R. Poetics of Alice Munro's collection «Dear life». – Manuscript.

The thesis for the Masters Degree in Philology, specialty 035 – Philology 035.041 – Germanic languages and literature (translation included), first – English . – Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2020.

This thesis has dealt mainly with features of the authors style of contemporary Canadian writer Alice Munro. In recent decades, literary studies have presented new

approaches to the interpretation of the artistic text, so it is promising to consider short works of Alice Munro through the lens of narratology. The work focuses on the narrative analysis of short stories from the collection "Dear Life" (2013). The main symbols used by the author are highlighted. The results of the study shows the same characteristic of Alice Munro's works and her individual author manere.

Keywords: author's style, short story, plot, narration.